

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

голова приймальної комісії
В.о. ректора ДБТУ

Кудряшов А.І.

«22» Квітня 2024 р.

ПРОГРАМА
вступного фахового іспиту на здобуття ОКР «Бакалавр»

на основі НРК 6 та НРК 7

Галузь знань 08 – Право
Спеціальність 081 – Право

Харків 2024

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

У відповідності до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 06 березня 2024 року № 266, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 березня 2024 року за № 379/41724, та затверджені Вченою радою Державного біотехнологічного університету протоколом від «26» березня 2024 року №10, для проведення фахових вступних іспитів для вступників на здобуття ступеня бакалавра на базі раніше здобутого освітнього ступеня бакалавра, освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) наказом виконуючого обов'язки Ректора ДБТУ № 01-01/143 від 8 квітня 2024 р. створюються фахові атестаційні комісії, діяльність яких регламентується Положенням про приймальну комісію вищого навчального закладу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2015 року № 1085 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 4 листопада 2015 року за № 1351/27796.

Фахові вступні іспити проводяться фаховими атестаційними комісіями за програмами, затвердженими виконуючим обов'язки Ректора ДБТУ. Програма фахових вступних іспитів складена для вступників, які вступають на навчання до Державного біотехнологічного університету за освітньо-професійною програмою бакалавра за спеціальністю 081 «Право» та передбачає оцінку базових знань осіб, що мають здобутий раніше освітній ступень бакалавра, освітній ступень магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста), що дає можливість оцінити загальний рівень підготовки абітурієнтів до навчання за спеціальністю 081 «Право».

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань абітурієнтів під час вступу на навчання ступеня бакалавр за спеціальністю 081 «Право».

Мета вступного випробування полягає у визначенні рівня знань вступників з фундаментальних та галузевих юридичних наук та дисциплін, відповідно до раніше здобутої освітньо-кваліфікаційного рівня освіти за іншою спеціальністю. Вступний іспит має комплексний характер, орієнтований на виявлення знань, умінь і навичок вступників, які здобули знання відповідно до рівня професійної підготовки за освітнім ступенем бакалавра, освітнім ступенем магістра (освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста за іншою спеціальністю).

Умови проведення вступних випробувань. Вступні випробування проводяться в усній формі, в підготовленій для проведення іспиту аудиторії. Після закінчення випробування роботи здаються, перевіряються в той же день і оцінюються членами фахової атестаційної комісії. Голова фахової атестаційної комісії підсумовує результати і оголошує оцінки.

Змістовно-методичне забезпечення вступних випробувань здійснюють науково-педагогічні працівники профільної кафедри. Порядок проведення іспиту визначається положенням про приймальну комісію ДБТУ.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ АБИТУРІЄНТІВ.

Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми бакалавра за навчальним планом, вступники повинні отримати освітній ступень бакалавра, освітній ступень магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) за іншою спеціальністю. Знання абітурієнтів, рівень яких відповідатиме даній програмі, є достатнім та необхідним для подальшого вивчення юридичних дисциплін у вищому навчальному закладі.

Вступник повинен знати:

- поняття та ознаки держави, її функції; основні поняття та термінологію основ теорії держави та права; сутність та соціальну цінність права, його форми (джерела), функції; систему та структуру права та законодавства;

- основи конституційного права. Конституція України – Основний Закон держави. Конституційна форма правління, державного устрою і політичного режиму України;

- основи трудового права, форми та види трудового договору, умови та порядок прийняття на роботу, підстави припинення трудового договору, порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника та з ініціативи роботодавця, поняття робочого часу, його види, поняття і види часу відпочинку;

- основи цивільного та сімейного права України, основи кримінального права та адміністративної відповідальності.

Вміти:

– аргументувати теоретичні положення з використанням юридичних термінів, понять і категорій;

– визначати окремі елементи механізму правового регулювання суспільних відносин;

– самостійно проводити пошук необхідних нормативно-правових актів і наукових джерел;

2. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Характеристика змісту програми. Програма вступного випробування базується на вимогах до знань та вмінь випускника ступеня бакалавра, ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) за іншою спеціальністю», має комплексний характер і включає зміст базових юридичних дисциплін:

- Основи теорії держави та права;
- Конституційне право України;
- Цивільне та сімейне право України;
- Трудове право України;
- Адміністративне право України;

- Кримінальне право України.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. Основи теорії держави та права

Основні теорії походження держави і права: умови виникнення різних теорій та їх зміст. Поняття держави та її ознаки. Поняття та класифікація функцій держави. Сутність і зміст внутрішніх та зовнішніх функцій держави. Класифікація держав за їхньою формою (форми правління, форми державного устрою, політичні режими). Поняття права, його сутність та ознаки. Право – особливий вид соціальних норм. Співвідношення права і норм моралі. Джерела (форми) права: поняття, види та загальна характеристика. Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права. Поняття законодавства, структура та зміст системи законодавства. Система законодавства України. Систематизація нормативних актів. Кодифікація і інкорпорація. Поняття та структурні елементи системи права. Поділ права на галузі, правові інститути та правові норми. Загальна характеристика основних галузей права України. Поняття правової держави та її основні ознаки. Сутність правової держави в Україні та зміст основних напрямів її формування. Правовідносини та юридична відповідальність. Поняття правовідносин, їхня структура, ознаки та умови виникнення. Поняття і основні риси правових відносин. Види правовідносин і критерії їх класифікації. Склад і зміст правовідносин. Поняття і види суб'єктів правовідносин. Правосуб'єктність: правоздатність, дієздатність, деліктоздатність. Поняття та види суб'єктів правовідносин. Поняття та види об'єктів правовідносин. Юридичні факти: поняття і класифікація. Юридична відповідальність: поняття, ознаки. Види юридичної відповідальності. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності. Поняття і види правопорушень. Склад правопорушення. Поняття, функції та види юридичної відповідальності. Підстави виникнення та цілі юридичної відповідальності.

2.2. Конституційне право України

Закріплення державного, народного й національного суверенітету в Декларації про державний суверенітет України. Конституція України — Основний Закон держави: структура Конституції України. Конституційна форма правління, державного устрою й політичного режиму України: поняття та характеристика. Державна символіка України та її закріплення у Конституції України. Поняття та принципи громадянства України. Єдність і відмінність понять "людина", "особа", "громадянин". Набуття громадянства України: підстави та порядок. Припинення громадянства України: підстави та порядок. Класифікація і правове закріплення конституційних прав та свобод людини і громадянина. Поняття і види конституційних обов'язків людини та громадянина, правові принципи єдності прав і обов'язків. Поняття та правове закріплення рівноправності громадян. Поняття, правове

закріплення і функції міжнародних стандартів у галузі прав людини. Правове регулювання і порядок реалізації права на об'єднання у політичні партії та громадські об'єднання відповідно до законодавства України. Правове регулювання і порядок реалізації права громадян на свободу світогляду та віросповідання. Поняття та форми здійснення народного суверенітету. Поняття та форми реалізації безпосередньої й представницької демократії. Законодавче закріплення поняття референдуму і види референдумів в Україні. Конституційне регулювання проведення референдумів в Україні. Поняття, види, особливості організації та проведення виборів в Україні. Поняття, види виборчих систем та їх застосування в Україні. Поняття, мета і законодавче закріплення конституційного принципу розподілу державної влади. Система органів державної влади за Конституцією України. Верховна Рада України. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади України – парламент України. Конституційний склад і структура Верховної Ради. Функції і повноваження Верховної Ради. Президент України, його правовий статус, функції та повноваження. Президент України. Конституційний статус Президента. Президент як глава держави. Порядок виборів і строк повноважень Президента України. Основні функції і повноваження Президента. Підстави дострокового припинення повноважень Президента. Правовий статус та функції Ради національної безпеки і оборони України. Кабінет Міністрів України: склад, порядок формування, повноваження. Правовий статус, структура і повноваження центральних органів виконавчої влади в Україні. Правовий статус, структура і повноваження місцевих органів виконавчої влади. Поняття місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування в Україні. Поняття, конституційно-правові засади діяльності та принципи місцевого самоврядування в Україні. Організаційно-правові форми, компетенція та повноваження органів місцевого самоврядування в Україні. Поняття та ознаки судової влади в Україні. Правове регулювання вимог щодо суддів України. Конституційно-правове закріплення діяльності, порядок формування, склад та компетенція Конституційного Суду України. Система та функції судів загальної юрисдикції за Конституцією і законодавством України. Поняття, структура і повноваження правоохоронних органів України. Система правоохоронних органів в Україні, їхні завдання. Правовий статус поліції, структура та основні завдання її підрозділів. Правовий статус, завдання та система Служби безпеки України. Прокуратура України, її повноваження за Конституцією України. Місце адвокатури у захисті прав людини. Вимоги щодо адвокатів та види адвокатської діяльності.

2.3. Цивільне законодавство

Загальна характеристика Цивільного кодексу України: основні положення та внутрішня будова. Правовідносини, які регулюються цивільним правом. Учасники цивільних правовідносин. Поняття, загальна

характеристика цивільної правоздатності та цивільної дієздатності фізичних осіб. Види цивільної дієздатності фізичних осіб. Поняття, ознаки, порядок виникнення юридичної особи. Об'єкти цивільних правовідносин.

Поняття та ознаки речових прав. Право власності та його захист. Повноваження власників. Види власності. Поняття, об'єкти, суб'єкти та охорона права інтелектуальної власності. Підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин. Поняття правочину та цивільно-правового договору. Види цивільно-правових договорів. Договори про передачу майна у власність. Договори про передачу майна у тимчасове користування. Договори про виконання робіт. Договори про надання послуг. Недоговірні зобов'язання. Поняття та види спадкування. Загальні поняття спадкового права. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Здійснення права на спадкування та оформлення спадщини.

Сімейне законодавство

Загальна характеристика Сімейного кодексу України та відносин, які ним регулюються. Право особи на сім'ю. Поняття сімейних правовідносин. Ознаки сімейних правовідносин. Види сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Поняття шлюбу, умови і порядок його укладання. Юридичні перешкоди щодо укладення шлюбу. Поняття та значення інституту недійсності шлюбу. Підстави і порядок розірвання шлюбу. Майнові права та обов'язки подружжя. Загальна характеристика шлюбного договору. Поняття родинності. Види родинності. Право дружини та чоловіка на зміну прізвища. Взаємні права й обов'язки батьків та дітей за законодавством України. Поняття та сутність прав і обов'язків подружжя по утриманню. Підстави, порядок та наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав.

2.4. Трудове право України

Загальна характеристика Кодексу законів про працю України. Поняття, сторони та зміст трудового договору. Умови і порядок прийняття на роботу. Переведення та переміщення. Порядок та підстави припинення трудового договору з ініціативи працівника. Порядок та підстави припинення трудового договору з ініціативи роботодавця. Оформлення звільнення з роботи (посади) і проведення розрахунку.

Робочий час і його види. Істотні умови праці. Поняття та види часу відпочинку. Право на щорічну основну відпустку, її тривалість, порядок надання і оплати. Оплата праці: поняття, системи та форми. Гарантії та компенсації. Гарантії прав працівників на охорону праці.

Колективний договір: поняття та особливості укладення. Дисциплінарна відповідальність та її види. Матеріальна відповідальність: поняття та види. Договір про повну матеріальну відповідальність: підстави та порядок укладення. Поняття та порядок розгляду індивідуальних трудових спорів. Порядок розгляду колективних трудових спорів. Поняття профспілок.

2.5. Адміністративне законодавство

Поняття, предмет, метод, система та джерела адміністративного права України. Принципи адміністративного права. Поняття та структура адміністративно-правової норми. Поняття і особливості адміністративно-правових відносин. Поняття та система суб'єктів адміністративного права. Поняття, особливості та види державної служби. Поняття і види державних службовців, їх права та обов'язки. Поняття і сутність державного управління. Принципи та функції державного управління. Поняття адміністративного примусу. Адміністративно-запобіжні заходи. Способи забезпечення законності в державному управлінні. Звернення громадян.

Поняття адміністративного правопорушення, його ознаки. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Поняття і ознаки адміністративної відповідальності. Поняття та мета адміністративного стягнення. Види адміністративних стягнень.

2.6. Кримінальне законодавство

Поняття та ознаки кримінального правопорушення. Склад кримінального правопорушення. Поняття, зміст та види стадій вчинення злочину. Поняття та правові наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця. Поняття, ознаки та форми співучасті у вчиненні злочину. Види співучасників злочину. Правові підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття, мета та види кримінальних покарань. Поняття і підстави звільнення від покарання. Кримінальна відповідальність неповнолітніх. Особливості покарання неповнолітніх.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Оцінювання рівня підготовки, тобто знань і умінь вступника, відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Правильність відповіді;
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу;
3. Вміння користуватись засвоєним матеріалом.

Результати фахового вступного іспиту оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів з урахування рівнів підготовки:

Рівень підготовки	Вимоги рівня підготовки згідно критеріям оцінювання	Бали за 200-ною шкалою
Високий	Вступник володіє глибокими, міцними, узагальненими, дієвими знаннями предмету, виявляє неординарні творчі здібності, аргументовано застосовує отримані знання в нестандартних ситуаціях, може самостійно ставити та розв'язувати проблеми. Виявляє творчий підхід і правильно обґрунтовує прийняті рішення, добре володіє різносторонніми вміннями та навичками при виконанні практичних задач.	180-200
Середній	Вступник знає програмний матеріал, грамотно і за суттю викладає його, припускаючи незначні неточності в доказах, трактовці понять та категорій. При цьому володіє необхідними вміннями та навичками при виконанні практичних задач.	140-179
Достатній	Вступник знає тільки основний програмний матеріал, припускає неточності, недостатньо чіткі формулювання, непослідовність у викладанні відповідей. При цьому нетривке володіння вміннями та навичками при виконанні практичних занять.	100-139
Низький	Вступник не знає значної частини програмного матеріалу. При цьому припускає принципові помилки в доказах, трактовці понять та категорій, виявляє низьку культуру оформлення знань, не володіє основними вміннями та навичками при виконанні практичних задач. Вступник відмовляється від відповіді на контрольні запитання.	-
Дуже низький	Знання та вміння з програмного матеріалу практично відсутні.	-

Низький та дуже низький рівень підготовки є недостатніми для участі у конкурсі на зарахування.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у формі усного іспиту. Для проведення вступного іспиту формуються окремі групи вступників в порядку надходження (реєстрації) документів. Список допущених до вступного

іспиту ухвалюється рішенням приймальної комісії, про що складається відповідний протокол.

Для проведення вступного іспиту головами фахових атестаційних комісій попередньо готуються екзаменаційні білети відповідно до «Програми фахових вступних випробувань». Програма фахових вступних випробувань оприлюднюється на вебсайті Університету.

Іспит проводиться у строки передбачені Правилами прийому до ДБТУ.

На іспит вступник з'являється з паспортом, при пред'явленні якого він отримує екзаменаційний лист, завдання (екзаменаційний білет). Екзаменаційний білет містить завдання з тем, вказаних у програмі фахових вступних випробувань. Вступник відповідає на них з попередньою підготовкою 2 години в цілому. Користуватися при підготовці друкованими або електронними інформаційними засобами забороняється.

При підготовці відповіді використовуються листи відповіді, які зберігаються після випробування в особовій справі вступника.

Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів за правилами, вказаними в розділі «Критерії оцінювання вступних фахових випробувань» і відмічаються у «Листі усної відповіді». Рівень знань вступника за результатами іспиту заноситься також до екзаменаційної відомості і підтверджується підписами членів комісії. Відомість оформляється одночасно з «екзаменаційним листом» вступника і передається до приймальної комісії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. в ред. від 8.12.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> .
2. Кодекс законів про працю від 10 грудня 1971 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08> .
3. Кримінальний кодекс України від 04 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> .
4. Кодекс про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> .
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> .
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> .

Література:

1. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / [Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.] ; [Вид. 2-е, доп.] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с. Бібліогр.: с. 612-614 (29 назв).
2. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 428 с.
4. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.
5. Правознавство. Курс лекцій : навч. посіб.; за заг. ред В. О. Ананьїна. [Електронний ресурс]. – Київ : ІСЗЗІ КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 267 с.
6. Правознавство. Підручник. Затверджено МОН України. 6-те вид., випр. і доповн. Рек. МОНУ. Шпиталенко Г.А. 2020 рік. 602 с.
7. Правознавство: навчальний посібник, за заг. ред. С.В. Петкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. – 360 с.
8. Сімейне право України: підручник / за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.
9. Теорія держави і права : навчальний посібник/ Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г., Тицька Я. О., Атаманова Н.В., Арабаджи Н.Б. Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. 193 с.
10. Тицька Я. О. Теорія держави і права : навчальний посібник / Я. О. Тицька, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, Н. В. Атаманова, Н. Б. Арабаджи. Міжнародний гуманітарний ун-т. – Одеса, 2021. - 193 с.
11. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
12. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. – 376 с.
13. Трудове право України: Підручник / В.І. Щербина, А.М. Соцький. Чернівці: Технодрук, 2021. 552 с.
14. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с.
15. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420 с.